

Działalność maklerska

Firmy inwestycyjne prowadzące działalność maklerską odgrywają kluczową rolę na rynku kapitałowym, umożliwiając mobilizację i alokację kapitału. Działają na rynku pierwotnym i wtórnym, pośrednicząc w zawieraniu transakcji na instrumentach finansowych.

Podmioty maklerskie

Działalność maklerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej może prowadzić firma inwestycyjna funkcjonująca, jako spółka prawa handlowego lub bank prowadzący działalność maklerską.

Prowadzenie działalności maklerskiej wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, która sprawuje stały nadzór nad licencjonowanymi podmiotami maklerskimi.

Podmiot zamierzający ubiegać się o zezwolenie winien spełnić a następnie utrzymywać wymagane prawem warunki organizacyjne, techniczne i poziom środków własnych, zapewniające nieprzerwaną i bezpieczną dla wszystkich uczestników rynku działalność. Firma inwestycyjna winna opracować i wdrożyć wewnętrzne regulaminy i procedury pracy, regulacje w zakresie bezpieczeństwa i ochrony przepływu informacji, w tym informacji poufnych i stanowiących tajemnicę zawodową, regulamin składania zleceń w zakresie nabywania i zbywania instrumentów finansowych przez pracowników, władze firmy inwestycyjnej i osoby powiązane a także zapobiegania konfliktom interesów, „praniu brudnych pieniędzy” i manipulacjom rynkowym. Firma inwestycyjna winna też posiadać regulaminy dotyczące swoich obszarów działalności, w szczególności będących podstawą relacji z klientami.

Firma inwestycyjna wydziela w swojej strukturze komórkę do spraw nadzoru zgodności działalności z prawem, którą kieruje inspektor nadzoru (*ang. compliance*). Posiada ona niezależność umożliwiającą prawidłowe wykonywanie obowiązków w zakresie ujawniania i zapobiegania naruszania obowiązków wynikających z przepisów prawa w zakresie prowadzonej działalności maklerskiej. Ponadto w firmie inwestycyjnej funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, służący zapobieganiu przypadkom działania niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi.

Za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego działalność maklerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w formie oddziału lub bez oddziału może też prowadzić zagraniczna firma inwestycyjna oraz zagraniczna osoba prawna z siedzibą na terytorium państwa należącego do OECD lub WTO.

Dom maklerski z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej może świadczyć usługi maklerskie działając w formie:

- spółki akcyjnej;
- spółki komandytowo-akcyjnej, w której komplementariuszami są wyłącznie osoby mające prawo wykonywania zawodu maklera papierów wartościowych lub doradcy inwestycyjnego, w liczbie co najmniej dwóch;
- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością;

- spółka komandytowa, w której komplementariuszami są wyłącznie osoby mające prawo wykonywania zawodu maklera papierów wartościowych lub doradcy inwestycyjnego, w liczbie co najmniej dwóch;
- spółka partnerska, w której partnerami są wyłącznie osoby mające prawo wykonywania zawodu maklera papierów wartościowych lub doradcy inwestycyjnego, w liczbie co najmniej dwóch;
- spółka jawna, w której wspólnikami są wyłącznie osoby mające prawo wykonywania zawodu maklera papierów wartościowych lub doradcy inwestycyjnego, w liczbie co najmniej dwóch.

Akcje domu maklerskiego prowadzonego przez spółkę akcyjną mogą być wyłącznie akcjami imiennymi, o ile nie są zdematerializowane. Środki pochodzące na zapłatę za niezdematerializowane akcje, udziały lub wkłady w spółce prowadzącej dom maklerski, nie mogą pochodzić z nieudokumentowanych źródeł ani z kredytu bądź pożyczki bądź być w inny sposób obciążone.

Bank prowadzi działalność maklerską w formie biura maklerskiego, jednostki organizacyjnie wyodrębnionej od pozostałej działalności banku. Obsługa klientów jest przeprowadzana w oddziałach banku w wyznaczonych stanowiskach i kanałach komunikacji niezależnych od tych, które służą czynnościom bankowym.

Zakres działalności maklerskiej

Firma inwestycyjna może prowadzić działalność maklerską obejmującą jedną lub kilka z poniżej wymienionych czynności.

- **Przyjmowanie i przekazywanie do realizacji zleceń kupna i sprzedaży instrumentów finansowych.** Firma inwestycyjna przyjmuje i przekazuje zlecenia kupna i sprzedaży instrumentów finansowych do innego podmiotu, celem ich wykonania lub dokonuje kojarzenia dwóch lub więcej podmiotów w celu zawarcia transakcji między tymi podmiotami.
- **Wykonywanie zleceń na rachunek dającego zlecenie.** Firma inwestycyjna zobowiązuje się do nabywania lub zbywania instrumentów finansowych na rachunek zleceniodawcy. Może też przyjmować i przekazywać zlecenia kupna lub sprzedaży instrumentów finansowych lub ich przechowywania, lub rejestrowania, w tym do prowadzenia rachunków papierów wartościowych, prowadzenia rachunków zbiorczych lub do prowadzenia rachunków pieniężnych.
- **Nabywanie i zbywanie na własny rachunek instrumentów finansowych.** Firma inwestycyjna dokonuje inwestycji w instrumenty finansowe na rachunek własny w ramach portfela handlowego i niehandlowego. Portfel handlowy dotyczy transakcji z zamiarem uzyskania korzyści finansowych lub dla zabezpieczenia ryzyka operacyjnego, lub dla naliczania i rozliczania opłat, prowizji, odsetek, dywidend i depozytów zabezpieczających transakcje terminowe. W ramach portfela niehandlowego firma inwestycyjna udziela pożyczki, zakłada lokaty i depozyty

bankowe oraz przeprowadza operacje zabezpieczające przed ryzykiem związanym z tymi operacjami.

- **Zarządzanie portfelami instrumentów finansowych.** Firma inwestycyjna świadczy usługi zarządzania portfelem instrumentów finansowych (*ang. asset management*) polegające na podejmowaniu i realizacji decyzji inwestycyjnych dotyczących jednego lub wielu instrumentów finansowych na rachunek klienta, w ramach postawionych przez zleceniodawcę do dyspozycji zarządzającego środków pieniężnych lub instrumentów finansowych.
- **Doradztwo inwestycyjne.** Firma inwestycyjna opracowuje pisemną lub ustną rekomendację dotyczącą:
 - kupna, sprzedaży, subskrypcji, wymiany, wykonania lub wykupu określonych instrumentów finansowych albo powstrzymania się od zawarcia transakcji dotyczącej tych instrumentów;
 - wykonania lub powstrzymania się od wykonania uprawnień wynikających z określonego instrumentu finansowego - zakupu, sprzedaży, subskrypcji, wymianie, wykonaniu lub wykupie.
- **Oferowanie instrumentów finansowych.** Firma inwestycyjna pośredniczy w proponowaniu nabywania lub zbywania:
 - papierów wartościowych nowej emisji w imieniu emitenta lub istniejących papierów wartościowych w imieniu sprzedającego;
 - instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi w imieniu podmiotu wystawiającego lub sprzedającego ;
 - instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi w imieniu podmiotu sprzedającego te instrumenty w celu dopuszczenia do obrotu na rynku regulowanym lub wprowadzenia do alternatywnego systemu obrotu.
- **Pełnienie funkcji subemitenta usługowego lub inwestycyjnego.** Firma inwestycyjna będąca subemitentem usługowym zobowiązuje się do nabycia na własny rachunek, całości lub części papierów wartościowych danej emisji w celu dalszego ich zbywania w ofercie publicznej. Jako subemitent inwestycyjny firma inwestycyjna zobowiązuje się do nabycia na własny rachunek całości lub części papierów wartościowych oferowanych publicznie, na które nie złożono zapisów w terminie ich przyjmowania.
- **Inne usługi:**
 - przechowywanie lub rejestrowanie instrumentów finansowych, w tym prowadzenie rachunków papierów wartościowych i rachunków zbiorczych oraz rachunków pieniężnych;
 - udzielanie pożyczek pieniężnych w celu dokonania transakcji nabycia instrumentów finansowych;
 - doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie struktury kapitałowej i strategii działania;
 - doradztwo i inne usługi w zakresie łączenia, podziału oraz przejmowania przedsiębiorstw;
 - wymiana walutowa, w przypadku gdy jest to związane z działalnością maklerską;
 - sporządzanie analiz inwestycyjnych, analiz finansowych oraz rekomendacji dotyczących transakcji w zakresie instrumentów finansowych;
 - organizowanie alternatywnego systemu obrotu;

- wykonywanie czynności maklerskich, których przedmiotem są instrumenty bazowe instrumentów pochodnych.

Kadry firm inwestycyjnych

Kierownictwo. Osoby pełniące funkcje we władzach firmy inwestycyjnej winny dawać rękojmię uczciwego prowadzenia przedsiębiorstwa oraz zapewnienia słuszych interesów klientów. W skład zarządu domu maklerskiego, funkcjonującego w formie spółki akcyjnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, powinny wchodzić co najmniej dwie osoby posiadające wykształcenie wyższe, legitymujące się co najmniej trzyletnim stażem pracy w instytucjach rynku finansowego oraz dobrą opinią w związku ze sprawowanymi funkcjami. Analogiczny wymóg dotyczy władz biura maklerskiego, gdzie nie ma zarządu lecz dyrekcja.

W przypadku domu maklerskiego posiadającego formę spółki osobowej wskazane powyżej wymogi mają zastosowanie do komplementariuszy lub wspólników, którym przysługuje prawo prowadzenia spraw spółki.

Specjaliści. Firma inwestycyjna winna zatrudniać odpowiednią liczbę maklerów oraz doradców inwestycyjnych, adekwatną do zakresu świadczonych usług, a mianowicie:

- jednego maklera papierów wartościowych – do wykonywania czynności w zakresie przyjmowania zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych i ich wykonywania, działalności inwestycyjnej firmy inwestycyjnej na rachunek własny, pełnieniu funkcji oferującego i subemitenta, przechowywaniu lub rejestrowaniu instrumentów finansowych, w tym prowadzeniu rachunków papierów wartościowych i rachunków zbiorczych oraz rachunków pieniężnych, organizowaniu alternatywnego systemu obrotu;
- dwóch doradców inwestycyjnych – do wykonywania czynności, polegających na zarządzaniu portfelem instrumentów finansowych;
- jednego doradcę inwestycyjnego lub jednego maklera papierów wartościowych – do wykonywania czynności doradztwa inwestycyjnego.

Wymogów tych nie stosuje się do zagranicznych firm inwestycyjnych prowadzących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność maklerską bez otwierania oddziału.

Agenci. Firma inwestycyjna może w drodze umowy powierzyć osobie fizycznej, osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej wykonywanie w imieniu i na rachunek firmy inwestycyjnej czynności pośrednictwa w zakresie prowadzonej działalności - Agent Firmy Inwestycyjnej. Podmiot ten wykonuje czynności związane z zawieraniem i realizacją umów o świadczenie usług przez firmę inwestycyjną, w szczególności polegające na doradzaniu klientowi lub potencjalnemu klientowi w zakresie instrumentów finansowych lub usług danej firmy inwestycyjnej, przyjmowaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych oraz odbieraniu od inwestorów innych oświadczeń woli przeznaczonych dla firmy inwestycyjnej.

Bezpieczeństwo aktywów inwestorów

W ramach prowadzonej działalności firma inwestycyjna prowadzi rachunki papierów wartościowych i służące do ich obsługi rachunki pieniężne. Firma inwestycyjna może też świadczyć na rzecz klienta usługi z wykorzystaniem rachunku prowadzonego na rzecz klienta przez depozytariusza.

Środki pieniężne powierzone przez klientów firmie inwestycyjnej w związku ze świadczeniem usług maklerskich są przechowywane w sposób umożliwiający wyodrębnienie ich ze środków pieniężnych własnych firmy inwestycyjnej. Podlegają one również wyłączeniu z postępowania egzekucyjnego przeciwko firmie inwestycyjnej i nie mogą wchodzić do masy upadłości firmy inwestycyjnej w przypadku postępowania upadłościowego.

Firma inwestycyjna nie może wykorzystywać na własny rachunek środków pieniężnych powierzonych mu przez klientów w związku ze świadczonymi usługami maklerskimi. Jednak ten zakaz nie dotyczy banku prowadzącego działalność maklerską, jeżeli obrót powierzonymi środkami następuje w ramach wykonywania czynności bankowych. Środki pieniężne klientów mogą być wykorzystane na ustanowienie zabezpieczenia, gdy wymaga tego wykonanie zlecenia klienta.

Firma inwestycyjna jest obowiązana do przystąpienia do Systemu Rekompensat, prowadzonego przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych. Celem tego systemu jest gromadzenie środków służących zapewnieniu klientom firm inwestycyjnych wypłat części środków pieniężnych oraz zrekompensowanie wartości utraconych instrumentów finansowych w razie niewypłacalności tych podmiotów.